

Natuurwaardenonderzoek Uitbreiding RAI

Gemeente Amsterdam
Dienst Ruimtelijke Ordening

Beleidsteam Stad

September 2013

Inhoud

1. Samenvatting en conclusies	3
2. Inleiding.....	4
3. Kaders	5
4. Beschrijving van het gebied en inventarisatie.....	6
5. Analyse van de effecten op flora en fauna.....	9
6. Consequenties natuurwetgeving en ontheffing Flora- en faunawet	10
7. Conclusies en aanbevelingen	13

1. Samenvatting en conclusies

Het bestemmingsplangebied wordt aangepast om de ontwikkeling een hotel, een parkeergebouw en de uitbreiding van de horecagelegenheid bij strand Zuid mogelijk te maken.

In dit natuurwaardenonderzoek is nagegaan wat de consequenties vanuit de natuurwetgeving voor het plan zijn.

Geconcludeerd wordt dat de natuurwaarden van het meest noordelijk gelegen deelgebied gering zijn.

Ook voor foeragerende vleermuizen valt hier niet veel te zoeken.

Ook voor het stukje plantsoen tussen de paviljoens geldt dat de natuurwaarden niet erg hoog zijn. In de dichte struiken kunnen wel een aantal algemene vogelsoorten broeden. Ook kan dit deel als foerageergebied door vleermuizen worden gebruikt.

De natuurwaarde het stukje bosplantsoen tussen het fietspad en de weg langs de RAI is hoger. Hier staan hoge populieren. Hier kunnen diverse soorten vogels broeden. In 2013 broedden er geen vogels die voorkomen op de soortenlijst jaarrond beschermde nesten.

De twee zuidelijke locaties zijn geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Geadviseerd wordt om dit nader te onderzoeken.

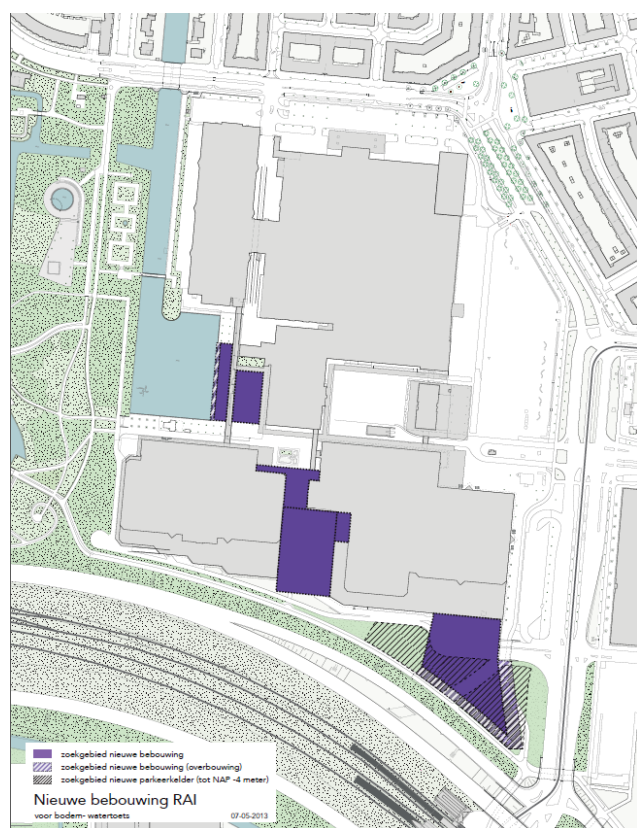

Fig.1 Locatie van de geplande uitbreidingen

2. Inleiding

Het project

Het RAI-complex wordt uitgebreid. Toekomstige ontwikkellocaties voor nieuwe bebouwing zijn van zuid naar noord: een hotel, een parkeergebouw en de horecagelegenheid strand Zuid. In deze natuurtoets wordt onderzocht welke consequenties er vanuit de natuurwetgeving en –beleid kunnen zijn.

Werkwijze

Dit natuurwaardenonderzoek behandelt eerst de wettelijke- en beleidskaders. Daarna volgt een beschrijving van het plangebied en de omliggende gebieden, met een inventarisatie van de soorten die er voorkomen dan wel verwacht kunnen worden. Vervolgens worden de mogelijke effecten van ingrepen op de aanwezige gebieden en soorten beschreven. Tenslotte wordt beoordeeld of er omstandigheden zijn, waarbij maatregelen nodig zijn of een ontheffingsaanvraag van de Flora- en faunawet aangevraagd moet worden en onder welke voorwaarden een ontheffing naar alle waarschijnlijkheid verkregen kan worden. Het plangebied is in april, mei en juni 2013 meerdere malen bezocht.

Eerder onderzoek

Gegevens over het voorkomen van soorten worden sinds 1990 bijgehouden in de 'Ecologische Atlas Amsterdam'. De grotere groengebieden worden regelmatig geïnteriseerd, ook in de directe omgeving van de Gemeente Amsterdam. De soortgroepen waarvan de gegevens worden bijgehouden zijn: zoogdieren; broedvogels; reptielen; amfibieën; vissen; kreeftachtigen; dagvlinders; sprinkhanen; krekels en libellen. Locaties van roepende rugstreeppadden worden elk jaar in kaart gebracht. In 2004 en 2005 zijn alle kolonies huismussen in de openbare ruimte van Amsterdam geïnteriseerd. Verder is er gebruik gemaakt van het gegevensbestand van de NDFF (Nationale databank Flora en fauna).

3. Kaders

Wettelijke kaders	
Natuurbeschermingswet (1998) - Natura-2000 (Gebiedsbescherming)	Onder de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet) zijn gebieden aangewezen die onderdeel uitmaken van de Europese ecologische hoofdstructuur, de Natura 2000 gebieden genaamd. Indien een ruimtelijke ontwikkeling plaatsvindt in of in de nabijheid van een Natura 2000 gebied moet worden onderzocht of de ontwikkeling de kwaliteit van het gebied kan verslechteren of verstoren. Indien het bestemmingsplan de kwaliteit van een Natura 2000 gebied kan verslechteren of verstoren dient er een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet te worden aangevraagd.
Flora- en faunawet en gedragscode (soortbescherming)	In april 2002 is de Flora- en faunawet (Ffwet) van kracht geworden. Op grond van deze wet zijn vrijwel alle in het wild en van nature in Nederland voorkomende dieren, beschermd. De Ffwet bevat verbodsbepalingen met betrekking tot het aantasten, verontrusten of verstoren van beschermde dier- en plantensoorten, hun nesten, hollen en andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfsplaatsen. Bij vrijwel alle ingrepen moet met door Flora- en faunawet beschermde soorten rekening worden gehouden. De beschermde soorten zijn met behulp van tabellen onderverdeeld in verschillende niveaus van bescherming. In Amsterdam is er sinds 2009 een gedragscode Flora- en faunawet voor het zorgvuldig handelen bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer en onderhoud. De gedragscode is van toepassing op alle plannen en projecten die in opdracht van of door de gemeente Amsterdam worden voorbereid en uitgevoerd. Met deze gedragscode is een ontheffingsaanvraag voor een aantal soorten niet nodig.
Beleidskaders	
Ecologische Hoofdstructuur (landelijk en provinciaal beleid)	Voor heel Nederland zijn natuurgebieden met verbindingszones vastgelegd. Dit noemen we de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS is een belangrijk middel om de hoofddoelstelling van het natuurbeleid te bereiken: natuur en landschap behouden, versterken en ontwikkelen, als essentiële bijdrage aan een leefbaar Nederland en een duurzame samenleving. De EHS moet er onder meer toe bijdragen dat afspraken over het behoud en het herstel van biodiversiteit worden nagekomen. Na realisatie is de structuur uiteindelijk grensoverschrijdend, zodat diersoorten zich vrij kunnen bewegen en vermengen over Europa. Bij kwantitatieve of kwalitatieve aantasting van de EHS dient gecompenseerd te worden volgens in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) vastgelegde regels.
Rode lijstsoorten (landelijk beleid)	Eens per tien jaar worden er Rode lijsten opgesteld. Hierop komen soorten die om verschillende redenen sterk in aantal achteruitgaan. Voor het Ministerie van LNV zijn de rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie stimuleert dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rode-lijst-soorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen.
Hoofdgroenstructuur (Amsterdams beleid)	In de structuurvisie van Amsterdam 2040 (vastgesteld in 2011) is de hoofdgroenstructuur opgenomen. Voor functiewijzigingen, die buiten de vastgelegde kaders vallen moet advies worden gevraagd aan de Technische Advies Commissie Hoofdgroenstructuur. Eventuele wijzigingen kunnen aan de Gemeenteraad worden voorgelegd.
Ecologische structuur (Amsterdams beleid)	Een uitwerking van de "Structuurvisie 2040" is een ecologische visie. Deze is in juli 2012 door de Gemeenteraad vastgesteld. De bijbehorende kaart laat de ecologische structuur zien, zoals die door dieren wordt gebruikt. In de structuur is een aantal knelpunten onderkend. De ambitie is om deze barrières voor dieren weg te nemen. Het uitgangspunt van het beleid is dat plannen niet mogen leiden tot verzwakking van de ecologische structuur die in deze visie staat omschreven, bijvoorbeeld doordat er extra barrières ontstaan.

4. Beschrijving van het gebied en inventarisatie

Omgeving plangebied

Het plangebied ligt in het stadsdeel Amsterdam-Zuid, nabij de ringweg A10. Ten zuiden van de A10 ligt het Amstelpark, ten oosten van de RAI bevindt zich begraafplaats Zorgvliedt. Delen van het plangebied grenst direct aan het Beatrixpark.

Het plangebied

Op drie plaatsen, aan de zuidkant en de westkant wordt uitbreiding van de RAI mogelijk gemaakt. Direct grenzend aan strand Zuid. Dit zandstrand Zuid ligt aan het uiteinde van de Boerenwetering. Moerascipressen staan hier ongeveer 10 meter uit elkaar, jeneverbessen groeien tussen stenen en schelpen. Dit is geen geschikt leefgebied voor grondgebonden soorten. Een enkele vogel zou in de bomen kunnen broeden, bijvoorbeeld houtduif, ekster of kraai. Exotische boomsoorten, zoals moerascipressen, zijn in de regel minder aantrekkelijk als foerageergebied voor vleermuizen, omdat er veel minder insecten van gebruik maken. Het belang van de bomen rond het strand voor vleermuizen is dan ook gering.

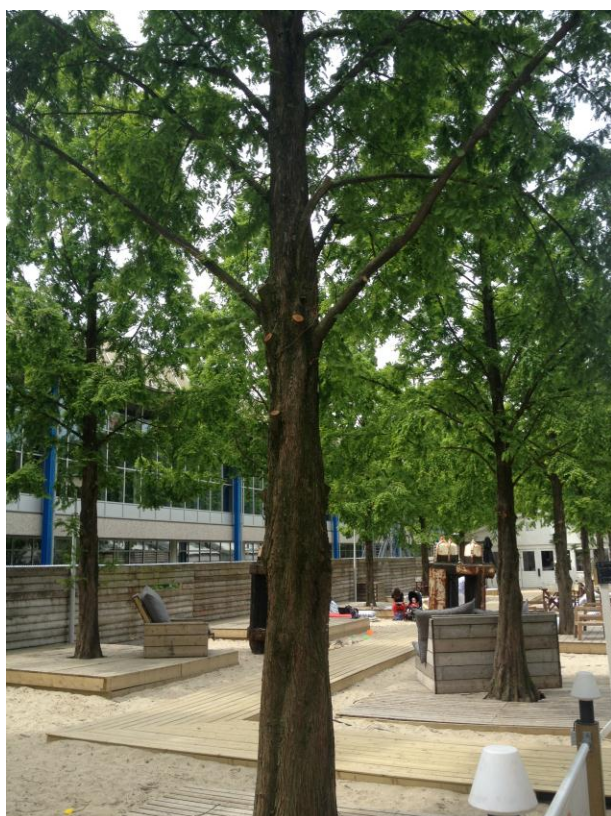

Fig.2 Rijen moerascipressen langs het strand

Fig.3 Jeneverbess achter het strand

Het binnenterrein bestaat uit een strook plantsoen. Gras met lage bomen en dichte struikbegroeiing, deels bevindt de begroeiing zich in betonnen bakken. Kleine zoogdieren, zoals egel en bosmuis kunnen hier voorkomen. Het plantsoen ligt in de luwte van gebouwen en kan daardoor aantrekkelijk zijn als foerageergebied voor gewone dwergvleermuizen.

Fig. 4 Heesters en een paar lage bomen

Fig. 5 Heesters staan ook in betonnen bakken

Op de derde locatie, vlakbij het talud van de A10, aan de zuidkant van het RAI-complex staat nu bosplantsoen tussen een fietspad en de weg langs de RAI. Dit is een driehoekig terrein met onder andere een aantal hoge populieren. Het betreft een klein bosje met dichte ondergroei. In april zijn hier geen nesten gezien in de bomen gezien. Het is wel zeer geschikt voor diverse soorten zangvogels, merel, heggenmus, lijster, groenling, zwartkop. Dit bosje is geschikt als broedplek voor een sperwer. Een sperwer broedde vlakbij, in het Beatrixpark. Langs de Europaboulevard en bij de Parnassusweg hebben ook sperwers gebroed. Het is dus mogelijk dat er in de nabije toekomst een sperwer gaat nestelen in dit stukje bosplantsoen.

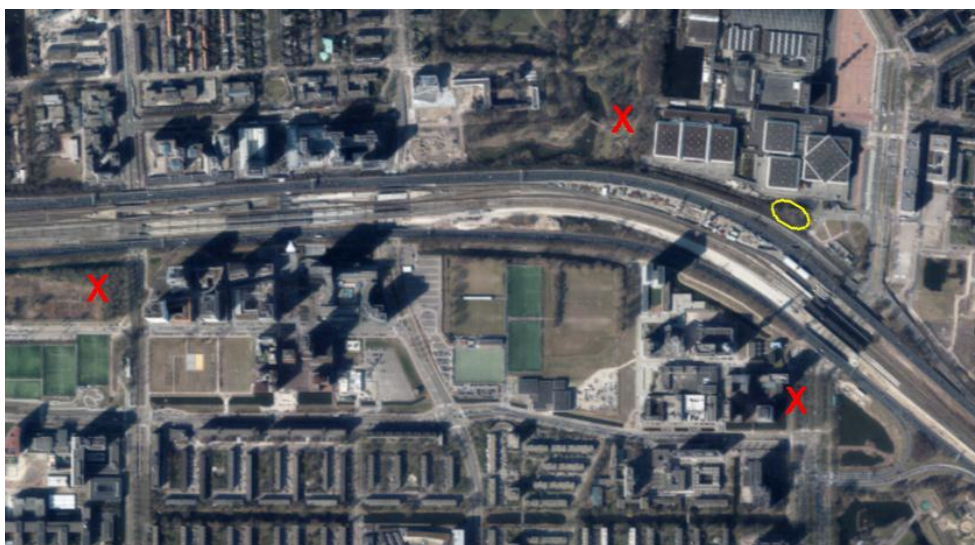

Fig. 6 In het geel de locatie van het bosplantsoen; de rode kruisjes zijn recente nestplaatsen van de sperwer

Het bosplantsoen is geschikt leefgebied voor grondgebonden zoogdieren, zoals bosmuis en egel. De eekhoorn, die in het Beatrixpark voorkomt, is hier niet waargenomen. Het bosplantsoen op deze locatie is geschikt als foerageergebied voor met name gewone dwergvleermuizen. Deze specifieke locatie is niet onderzocht op de aanwezigheid van vleermuizen, verwacht wordt dat dezelfde vleermuizen als in het Beatrixpark aangetroffen kunnen worden: vooral jagende gewone en ruige dwergvleermuizen.

Fig. 7 Smalle strook bosplantsoen tussen fietspad en rijweg langs RAI-complex

Ecologische verbinding

Via het talud van de A10 is het plangebied bereikbaar via het talud van de A10. In combinatie met een verbinding op het dijklichaam kunnen grondgebonden dieren vanaf de Amstel en het Amstelpark het plangebied bereiken.

Fig. 8 Jeneverbessen bij strand Zuid

5. Analyse van de effecten op flora en fauna

Het bestemmingsplan maakt op drie deellocaties nieuwe bebouwing, overbouwning, de bouw van een hotel en de aanleg van een parkeerkelder mogelijk. De natuurwaarden op de noordelijke locatie, langs strand Zuid, zijn gering. Grondgebonden soorten worden hier niet verwacht. Het plantsoen tussen de paviljoens en het stuk bosplantsoen aan de zuidkant van de RAI zijn wel bereikbaar voor grondgebonden dieren. Deze beide locaties zijn ook geschikt broedbiotoop voor een aantal algemene tuin- en parkvogels als merel, heggenmus, lijster, groenling, zwartkop. Door de plannen verdwijnt een stukje biotoop voor deze soorten.

Fig. 9 Strand Zuid

6. Consequenties natuurwetgeving en ontheffing Flora- en faunawet

Gebiedsbescherming

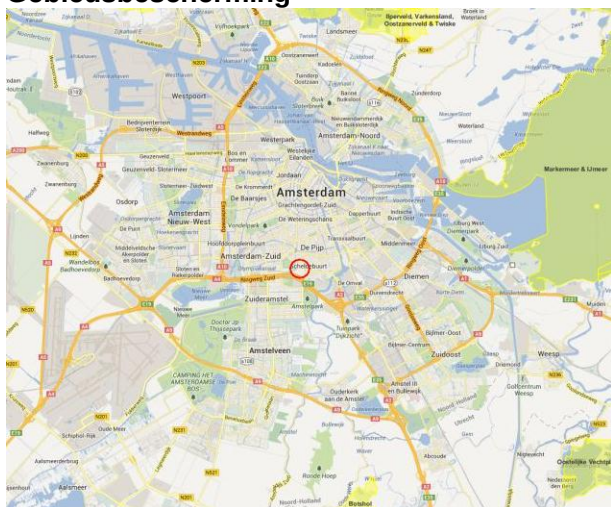

Fig. 10 Natura2000-gebieden

Het plan bevindt zich buiten de Speciale Beschermingszones. IJperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske en De Botshol zijn de meest nabijgelegen Natura2000-gebieden (op ongeveer tien kilometer van het plangebied). Negatieve effecten op deze gebieden worden gezien de aard van de ontwikkelingen niet verwacht.

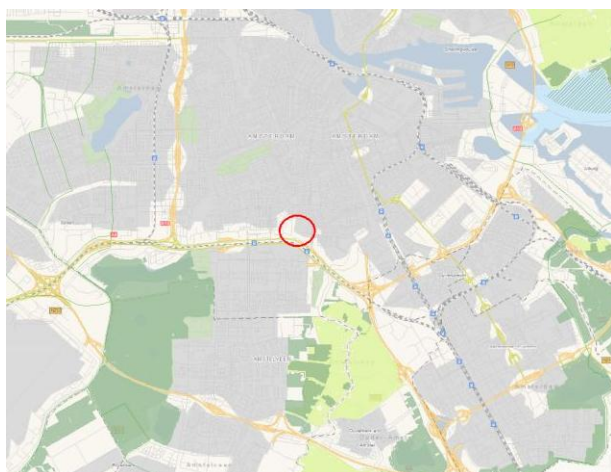

Fig. 11 Ecologische hoofdstructuur

Het plangebied maakt geen deel uit van de EHS (Ecologische Hoofdstructuur); het agrarisch gebied Amstelland (Duivendrechtse polder en Middelpolder) liggen in de EHS. Gezien de aard van de ontwikkelingen worden er geen negatieve effecten van de planvorming verwacht.

Fig. 12 Hoofdgroenstructuur

Het plangebied ligt niet in de Hoofdgroenstructuur van Amsterdam (HGS). Het Beatrixpark ligt in de Hoofdgroenstructuur. Het is gedefinieerd als stadspark. De voorgestelde ontwikkelingen liggen buiten het park.

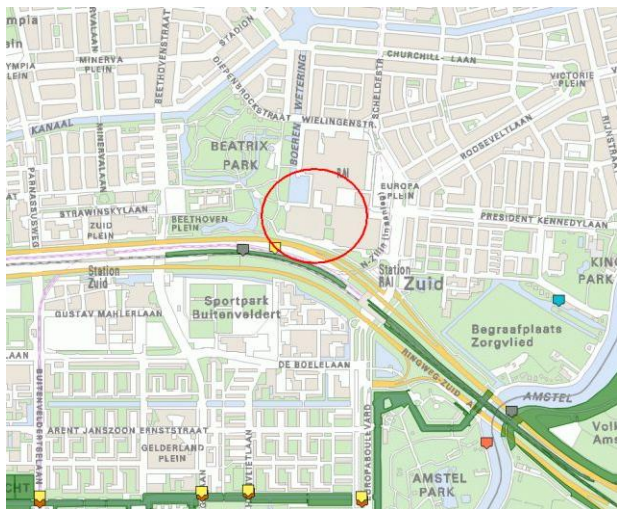

Fig. 13 Ecologische structuur Amsterdam

De middenberm van het gecombineerde snelweg-/spoorlichaam heeft betekenis voor grondgebonden dieren. Hierlangs kunnen zij zich vanaf de Amstel naar meer landinwaarts gelegen viaducten verplaatsen. In de toekomst zijn er in de nabijheid van het plangebied twee noord-zuidverbindingen gepland om het Beatrixpark met ten zuiden van de ringweg gelegen groengebieden te verbinden.

Soortbescherming

Broedvogels

Voor de broedvogels in het gebied geldt, dat de nesten gedurende de broedtijd zijn beschermd, maar daarbuiten niet.

Ontheffing voor broedende vogels wordt niet verleend, omdat het in de regel goed mogelijk is om verontrusting in het broedseizoen te voorkomen. In de gedragscode van de Gemeente Amsterdam (http://www.amsterdam.nl/publish/pages/123284/gedragscode_flora_en_fauna_amsterdam_.pdf) staat voor een aantal vogelsoorten een natuurkalender; hieruit valt af te leiden in welke periode het beste gewerkt kan worden. Dit is voor wat de broedvogels die verwacht kunnen worden betreft van begin september tot eind februari.

Broedvogels waarvan de nesten ook buiten de broedperiode beschermd zijn bevinden zich niet op de locaties in het plangebied. Het bosplantsoen aan de zuidkant van de RAI is wel geschikt om een sperwer te huisvesten.

Vleermuizen

De twee zuidelijk gelegen locaties kunnen als foerageergebied voor vleermuizen dienen. Beide locaties bevinden zich in de luwte en zijn daardoor aantrekkelijk voor bijvoorbeeld gewone dwergvleermuizen. In het meest zuidelijk gelegen deel bevinden zich bomen die als baltsplaats van ruige dwergvleermuizen gebruikt kunnen worden. Geadviseerd wordt om naar het gebruik van foerageergebied en naar de aanwezigheid van baltsplaatsen nader onderzoek te doen.

Bij het onderzoek van verblijfplaatsen moet het vleermuizenprotocol worden gevolgd. In de praktijk zal dit betekenen dat er minimaal vier keer per seizoen (van april tot half oktober) in de late avond of vroege ochtend gespecialiseerd onderzoek zal moeten worden gedaan met batdetectoren. Hoe het vleermuizenprotocol moet worden toegepast is te vinden op:

<http://www.gegevensautoriteitnatuur.nl/items/vleermuisprotocol-2013-uitgebracht.aspx> (Het protocol wordt jaarlijks aangepast).

Indien uit het nader onderzoek blijkt dat vleermuizen van de locaties gebruik maken, moet er volgens de Flora- en faunawet gehandeld worden. In de gedragscode van de Gemeente Amsterdam (http://www.amsterdam.nl/publish/pages/123284/gedragscode_flora_en_fauna_amsterdam_.pdf) staan hiervoor de richtlijnen. Aangetoond moet worden dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort en dat er voldoende alternatieven in de omgeving zijn.

Het ministerie heeft voor een aantal beschermde soorten soortenstandaards ontwikkeld. Deze zijn beschikbaar voor de gewone en de ruige dwergvleermuis. Hierin staat uitgebreid beschreven welke maatregelen er getroffen kunnen worden om de vleermuis zo min mogelijk te schaden en welke kansen er zijn om nieuwe verblijfplaatsen te ontwikkelen. (Zie

<https://www.hetInvloket.nl/onderwerpen/vergunning-en-ontheffing/dossiers/dossier/flora-en-faunawet-ruimtelijke-ingrepen/soortenstandaards>).

Alleen indien er sprake is van aantasting van foerageergebieden en vliegroutes die van groot belang zijn voor de functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen, doordat er onvoldoende alternatieven zijn is er een ontheffing van de Flora- en faunawet nodig. Ontheffing kan alleen worden aangevraagd met een in de Habitatrichtlijn genoemd belang. Onder normale omstandigheden is voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn alleen ontheffing mogelijk op grond van '*dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten*'. In de ontheffingsaanvraag moet worden aangegeven hoe er bij de werkzaamheden en nieuwbouw rekening wordt gehouden met de aanwezigheid van de vleermuis.

Grondgebonden zoogdieren

Voor de kleine zoogdieren (egel, bosmuis) geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling. Voor de eventueel aanwezige eekhoorn kan de gedragscode van de Gemeente Amsterdam worden gebruikt. Dan hoeft er geen ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

Flora

De jeneverbes is een soort van droge heide en komt vooral voor op de Veluwe en in Drenthe. Het is een door de Flora- en faunawet beschermde soort en staat ook op de Rode lijst, maar groeit hier niet in zijn oorspronkelijke biotoop. Het zijn aangeplante cultivars, waarop de bescherming door de Flora- en faunawet niet van toepassing is.

Zorgplicht

Voor alle soorten, ook niet-beschermde, geldt bij voorbereiding en uitvoering van werkzaamheden de zorgplicht. Dat betekent dat door zorgvuldig te werken zoveel mogelijk schade aan diersoorten moet worden voorkomen. Dit kan door bij de planning en bij de uitvoering van werkzaamheden rekening te houden met de aanwezige soorten. Geadviseerd wordt om voor het uitvoeren van de werkzaamheden een ecologisch werkprotocol op te stellen. Hierin staat beschreven op welke wijze er met beschermde en niet-beschermde soorten moet worden omgegaan en hoe er gehandeld moet worden als er onverwacht een beschermde soort wordt aangetroffen.

7. Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

Er komen door Flora- en faunawet beschermde soorten voor. In bomen en struikgewas nestelende vogels kunnen in ieder geval worden verwacht. Door bij de planning van werkzaamheden aan het groen rekening te houden met het broedseizoen van de aanwezige vogels wordt overtreding van de Flora- en faunawet voorkomen.

Het is mogelijk dat vleermuizen foerageren. Meer informatie over de aanwezigheid van vleermuizen kan worden verkregen door nader onderzoek uit te voeren. Indien er vleermuizen worden aangetroffen kan worden aangetoond dat er geen essentiële functies verloren gaan, omdat er voldoende alternatieven in de omgeving zijn.

In de directe omgeving van het plangebied broeden een aantal sperwers. Omdat het zuidelijke stukje bosplantsoen geschikt is als broedplaats voor een sperwer is het niet uitgesloten dat deze roofvogel daar in de nabije toekomst gaat broeden. Het nest van een sperwer is ook buiten het broedseizoen beschermd. Geadviseerd wordt om tot aan de planuitvoer jaarlijks de mogelijke aanwezigheid van een sperwer te controleren.

Kansen voor natuur

Bij de inrichting en het beheer van de openbare ruimte kan rekening gehouden worden met de biotoopwensen van vleermuizen en vogels. Dit kan door inheemse boom-, struik, en plantensoorten toe te passen.

Groene daken en groene muren zorgen ook voor een groter aanbod van insecten en nestgelegenheid. Op het dak van de parkeerkelder kunnen bomen en struiken teruggeplaatst worden, zodat er nestgelegenheid voor vogels en foerageergebied voor vleermuizen terug komt.